

Bevezetés a terminológiai munkába

Dr. Tamás Dóra Mária

HUN-REN Nyelvtudományi Kutatóközpont

Sopron, MTA Erdészeti Tudományos Bizottság ülése

2025. április 2.

Bemutakozás



Dr. habil. Tamás Dóra Mária PhD
HUN-REN Nyelvtudományi Kutatóközpont

<https://nytud.hu/munkatars/tamas-dora-maria/profil>

terminológus, tudományos főmunkatárs-
kutató, egyetemi oktató

nyelvészeti, gazdasági és jogi tanulmányok

<https://www.eltereader.hu/kiadvanyok/tamas-dora-maria-bevezetes-a-jogi-terminologiaba-a-terminologus-szemuvegen-at-2-kiadas/>



Áttekintés

1. Bevezető gondolatok: a projekt célja

2. Terminológiai alapfogalmak

2.1. A terminológiai szemléletmód fő jellemzői

2.2. A terminológia

2.3. A terminus

2.4. A doménrendszer és a fogalmi háló

2.5. A definíciók típusai

2.6. A terminusalkotás

2.7. Az ekvivalenciatípusok és az ekvivalensek típusai

3. A munkatáblázatok adatmezőtípusainak áttekintése, szerkesztési kézikönyv

4. Kérdések

1. Bevezető gondolatok: a projekt célja

HUN-REN Nyelvtudományi Kutatóközpont – 2023-2027 MTA TMNP2023-1/2023. pályázat

Cél:

- nemzeti terminológiai adatbázis alapjainak megteremtése
- 3 alprojekt:
 - **kutatástámogató adatbázis és terminológiai portál: erdészeti, faipari és vadászati terminológia**
 - Termini Magyar Nyelvi Kutatóhálózat
 - Pécsi TERMDOK

Eredmények:

- hozzájárulás a magyar nyelvstratégiai szempontok megvalósításához
- **magyar nyelv versenyképességének (szaknyelvek támogatása) és digitális jelenlétének megerősítése**
- hozzáadó kétnyelvűség menedzselése:
 - **a kutatás-oktatás nemzetköziesedésének (angol= *lingua academica*), az angol térhódításának kezelése**
 - határtalanítás

(l. még Zöld könyv - Prószéky et al. 2023)

2.1. A terminológiai szemléletmód: Terminológiai adatbázis vagy elektronikus szótár?

Közös vonások: egy- vagy többnyelvű,
tárolási kapacitások, célzott frissítés, gyors keresés



Elektronikus szótár – Lexikográfia	Terminológiai adatbázis – Terminológia
Szóalapú szemléletmód – kiindulás: mit jelent az adott szó?	Fogalomközpontú szemléletmód – kiindulás: a fogalom meghatározása
központi eleme: a szó	központi eleme: a fogalom
szóhoz jelentések	fogalomhoz adatok
köznyelvi szavak is	szakszavak (terminusok)

2.1. A terminológiai szemléletmód: Lexikográfiai megközelítés

egér

[nyelvi jel]



1. jelentés



2. jelentés

2.1. A terminológiai szemléletmód: Terminológiai megközelítés



Tárgykör: zoológia

Terminus: egér

Definíció: lakóhelyek körül, maga vájta üregekben élő szürke kis rágcsáló (Mus musculus) (Éksz. 2003:244).



Tárgykör: informatika

Terminus: egér

Definíció: az asztallapon v. egérpádon mozgatható eszköz, amellyel a számítógépen a kurzor helyzete változtatható (Éksz. 2003: 244).

[fogalom]

KÜLÖN FOGALOM, TÁRGYKÖR – KÜLÖN BEVITEL!

2.1. A terminológiai szemléletmód: Terminológiai adatbázis vagy szótár?

Szóalapú (lexikográfiai) szemléletmód:

Fogalomközpontú (**terminológiai**) szemléletmód:

egy szócikk = több jelentés

egy bejegyzés = **egy** fogalom

trunk *noun*
Pronunciation: \ˈtrʌŋk\
Function: *noun*
Etymology: Middle English *trunke* Anglo-French *trunc*, *trunke*, from Latin *truncus* tr
Date: 15th century
1 **a** : the main stem of a tree apart from limbs and roots —called also *bole* **b** (1) : the l
he thorax of an insect **c** : the central part of anything, *specifically* : the shaft of a colu
! **a** (1) : a large rigid piece of luggage used usually for transporting clothing and person
uperstructure over a ship's hatches usually level with the poop deck (2) : the part of th
enterboard or rudder
! : **PROBOSCIS**; *especially* : the long muscular proboscis of the elephant
! *plural* : men's shorts worn chiefly for sports <swimming **a** trunks>
! **a** : a usually major channel or passage (as a chute or shaft) **b** : a circuit between two
roadly : a usually electronic path over which information is transmitted (as between c
! **a** : the principal channel or main body of a system or part that divides into branches <
— *trunk-fall* **a** \ˈtrʌŋk- fɪl *noun*

The diagram illustrates the relationship between a word entry and its database records. On the left, a word entry for 'trunk' is shown, detailing its pronunciation, function, etymology, and various meanings. Four arrows point from this entry to four overlapping screenshots of a 'Source Terms user interface'. Each screenshot represents a different record in a terminology database, showing fields such as 'Term', 'Term Status', 'Administrative Status', 'Term Type', 'Part of Speech', 'Product/Technology', 'Version Note', 'Component', 'Batch', 'Security', and 'Approval Note'. The records show different administrative details for the same term, demonstrating how a single concept can be represented by multiple database entries.

2.1. A terminológiai szemléletmód

Terminológiai adatbázis: Excel-formátumban

1 terminus = 1 sor + a sorban az összes releváns fogalmi és nyelvi adattal szerepel (l. oszlopok megnevezései)

Magyar terminus = kiindulási nyelv	Témakör - erdészettudományon belüli kategória	Definíció magyar nyelven - a fogalom leírása; a klasszikus terminológiai definíció felépítése: felettes fogalom megadása és a megkülönböztető fogalmi jegyek felsorolása; nem tartalmazza szövegében a terminust, csak annak meghatározását; szakértő által készített definíció - kérjük a definíciót alkotó szakértő nevének feltüntetését;	Angol ekvivalens (brit angol?)	Német ekvivalens (Ausztriában vagy Németországban használt terminusok?)	Német ekvivalens neve (m/f/n)	Román ekvivalens	Székely ekvivalens	Kapcsolódó terminus magyar vagy idegen nyelven	Reláció típusa - magyarázat a terminus és a kapcsolódó terminus közt fennálló kapcsolatról, amely lehet: rövidítés, szinonima, hierarchikus viszony megadása: gyűjtőfogalom/felettes fogalom, alá- vagy mellérendelt fogalom, archaikus változat	Szerkesztő - szerkesztő neve/definíció és szerkesztő neve/nyelvi ekvivalens	Validáló személye - szakmai lektor	Megjegyzés - egyéb, máshová nem illő információk, pl. országkód (UK, US, D, A), a magyar terminus és az idegen nyelvi terminusok közti fogalmi különbségek leírása (fogalmi egyenértékűség = ekvivalencia), egyéb nyelvhasználati információk, érdekességek; mely terminusok használata ajánlott vagy tiltott	Utolsó szerkesztés időpontja
erdészeti táj		Az →erdészeti tájcsoporthoz tartozó olyan megfelelő nagyságú természetföldrajzi területi egység, amely hasonló termőhelyi viszonyok (geológiai, domborzati, éghajlati, hidrológiai, talajtani) és az élővilág jellemző mozaikjából áll, ennél fogva sajátos vegetációval (erdőtakaróval) rendelkezik. A természeti tényezők alakította, de az emberi tevékenységgel egyre inkább módosított ~ egyedi, nem ismétlődő felszíni egység, amely ennek következtében a szomszédos ~tól is megkülönböztethető és elhatárolható. Az ~ak a kevésbé erdősült területeken általában nagyobbak, a jobban erdősült területeken általában kisebbek. A tájlehatárolást az alföldéken elsősorban a geológiai és hidrológiai viszonyok határozták meg, a domb- és hegyvidékeken elsőként a domborzati, másodikként a geológiai viszonyok (meszes ↔ mészesmentes, ill. tömör ↔ laza alapkőzet) lettek figyelembe véve. A határok megvonásánál a tájak potenciális és aktuális vegetációja is szempont volt. Bizonyos ~akon belül →erdészeti tájrészeket különböztetünk el. A 2006-ban	forest region					^A erdészeti tájcsoporthoz	felettes fogalom	HU: Bartha Dénes; EN: x; DE: y; RO: z; Székely: zs			

2.1. A terminológiai szemléletmód: szótár vs. terminológiai adatbázis

Dictionary

Definitions from [Oxford Languages](#) · [Learn more](#)

 **mouse**
/maʊs/

noun

1. a small rodent that typically has a pointed snout, relatively large ears and eyes, and a long tail.
2. a small handheld device which is moved across a mat or flat surface to move the cursor on a computer screen.
"copy the file with a click of the mouse"



Keresés: 1 terminus
több jelentés, felsorolás

iate European Union terminology

Send us feedback on this entry »

★ IATE ID: 1758364

Domain: information technology industry [EDUCATION AND COMMUNICATIONS > information technology and data processing]
Domain note: computer equipment > peripheral

Cross-references:
is narrower than: 1758425 pointing device
Owner: COM

bg cs da de el en es et fi fr ga hr hu it lt lv mt nl pl pt ro sk sl sv ta mul is no

hu

Definition: a grafikus képernyővel rendelkező számítógép beviteli eszköze, mellyel a kurzor a kép tetszőleges pontjára irányítható, és az az alatt ábrázolt művelet billentyűkattintással elindítható
• Definition reference: COM-HU
Owner: COM

Term: egér
• Term reference: http://hu.wikipedia.org/wiki/Eg%C3%A9r_%28sz%C3%A1m%C3%ADt%C3%A1stechnika%29 [2014.06.04]
Term type: term
Reliability: ★★★★★
Owner: COM

Keresés: **találati lista – domén**
1 definíció: 1 fő terminus + szinonimák

2. Terminológiai alapfogalmak

2.1. Terminológiai szemléletmód: **terminológiai adatbázis**

Eszköz: kifejezetten terminusok és terminológiai adatok rögzítésére és közzétételére fejlesztették ki

Adatbázis-előállítók: számos nemzetközi és közigazgatási szervezet, kutatóintézet, egyetem, szabványosító testület, de előfordul gazdasági társaságok gyakorlatában is

Legismertebb: az Európai Unió Intézményközi Terminológiai Adatbázisa, a IATE
(<https://iate.europa.eu/home>); Németo. (pl. DIN, Claas)

2. Terminológiai alapfogalmak

2.3 A terminus

Terminus!

~~terminus technicus~~ vagy műszó

☐ Szófaj:

☐ Lehet főnév?

- fásítás

☐ Lehet ige?

- gyérít, feltár

☐ Lehet melléknév?

- hálózatszerű

☐ Lehet határozószó?

- hálózatszerűen

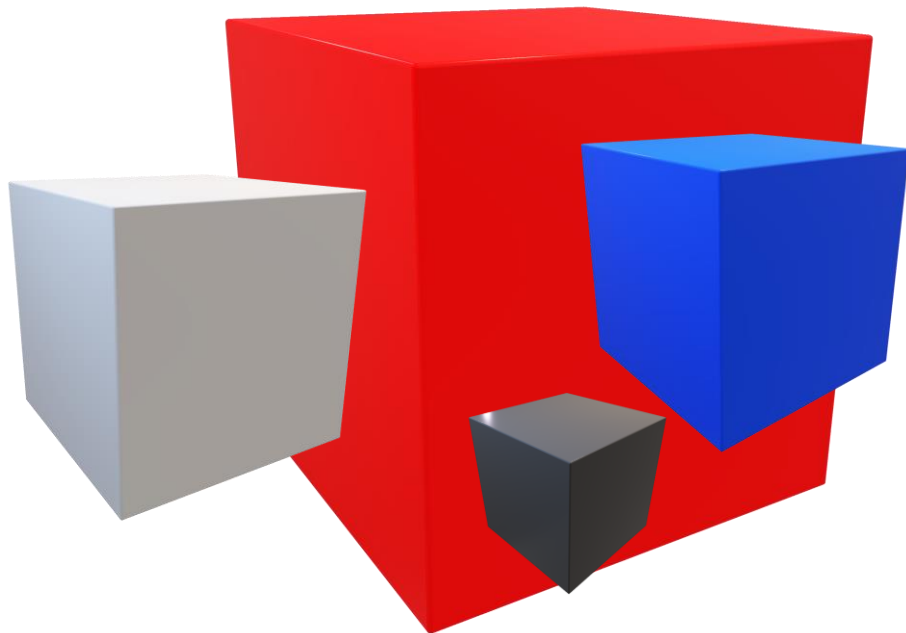
Szakmai közösség által használt és terjesztett SZAKSZAVAK
(*szak*terminológia nincs, de van szaklexikográfia)

2. Terminológiai alapfogalmak

2.4. A doménrendszer és a fogalmi háló

Domén		Aldomén 1		Aldomén 2		Aldomén 3		Aldomén 4	
TERMÉSZET- TUDOMÁNYOK	02	Agrártudományok	02	Erdészet és faipar	01	erdészettudomány	01		
						faanyagtudomány	02		
						vadbiológiai- vadgazdálkodási tudományok	03		

Szerkesztési kézikönyv:
aldomén 4 egyeztetése



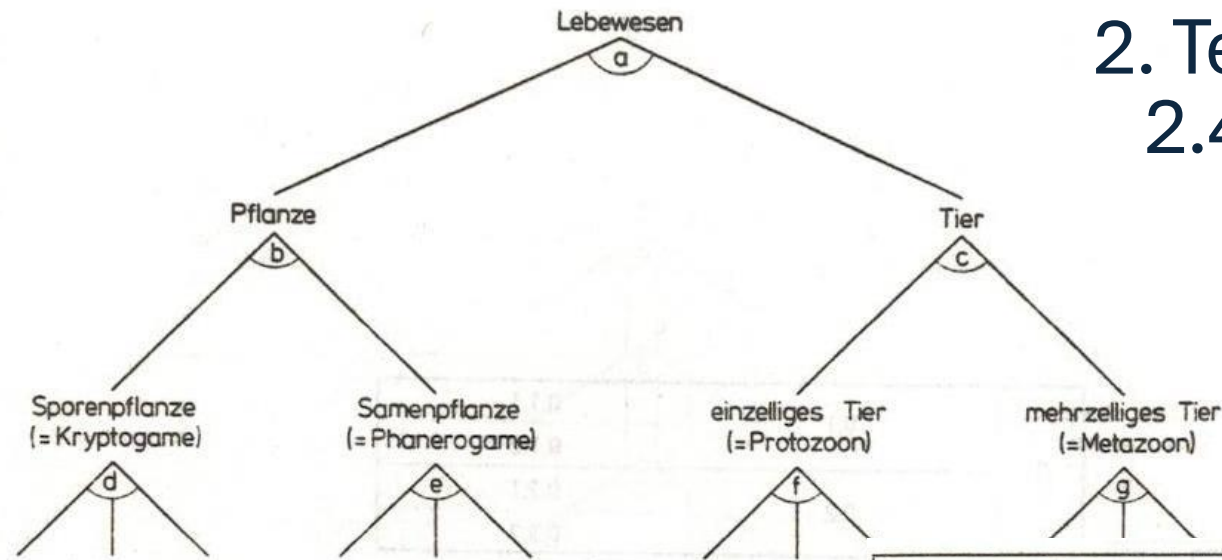
A doménrendszer

A tárgykör és alkategóriái szerinti besorolás célja a rendszerezés, a szűrés és a visszakereshetőség támogatása. Nem feltétlenül egyezik meg a klasszikus szakterületi besorolással. A fogalmakat a legtipikusabb kategóriába soroljuk be.

„Kihívást jelent az egyes területek behatárolása, cél a botanika, zoológia, geológia, talajtan és kémia köréből csak a szakmai (erdészeti, faipari és vadászati) ismeretek körébe tartozó terminusok kiválasztása”.

2. Terminológiai alapfogalmak

2.4. A doménrendszer és a fogalmi háló



Wüster az élőlények besorolásáról szóló ágrajza (Wüster 1985: 137)

Wüster összefoglaló táblázata a kézi fűrészekről (Wüster 1985: 139).

				Ausführungsbeispiele
0 Hand- säge	1 Handsägen ohne Vorspannung Merkmalart für die Unterteilung: ein- oder beider- seitig gehalten	1.1 Heftsägen Merkmalart für die Unterteilung: Schnittführung gegenüber der Faser	1.1.1 Heftsägen für Rundholz	
		1.2 Freispannsägen Merkmalart für die Unterteilung: Schneidkörper blattförmig oder nicht	1.1.2 Heftsägen für Schnittholz	
			1.2.1 Zweimann-Blattsägen	
			1.2.2 Zugkettensägen	
	2 Hand- vorspannsägen Merkmalart für die Unterteilung: Blattlänge über oder unter 500 mm	2.1 Bogensägen Merkmalart für die Unterteilung: Schnittführung gegenüber der Faser	2.1.1 Baumsägen	
			2.1.2 Laub- und Marketeriesägen	
		2.2 Strecksägen Merkmalart für die Unterteilung: Schnittführung gegenüber der Faser	2.2.1 Strecksägen für Rundholz	
			2.2.2 Strecksägen für Kantholz	
			2.2.3 Strecksägen für Bretter	

2. Terminológiai alapfogalmak

2.4. A definíciók típusai

„dfm = genus + diff 1 + diff 2 + ... + diff n”

(Magris 1998: 41)

Definiálandó terminus (definiendum) =

nemfogalom (genus proximum, általánosabb fogalom) + meghatározó fogalmi jegyek a nemfogalomhoz viszonyítva (egyedi jellemzők)

Megjegyzés: a definíció nem tartalmazza a terminus megnevezését.

Példák:

egér = olyan **rágcsáló**, amely kis méretű, szürke, lakóhelyek körül, maga vájta üregekben él.

cégjegyzék = olyan **nyilvános jegyzék**, amely a cégek adatait és működésük kereteit szabályozza.

keresztmetszet = a fatest hossz tengelyére merőleges síkban készült **metszet**.

2. Terminológiai alapfogalmak

2.4. A definíciók típusai



- **Felsorolás:**

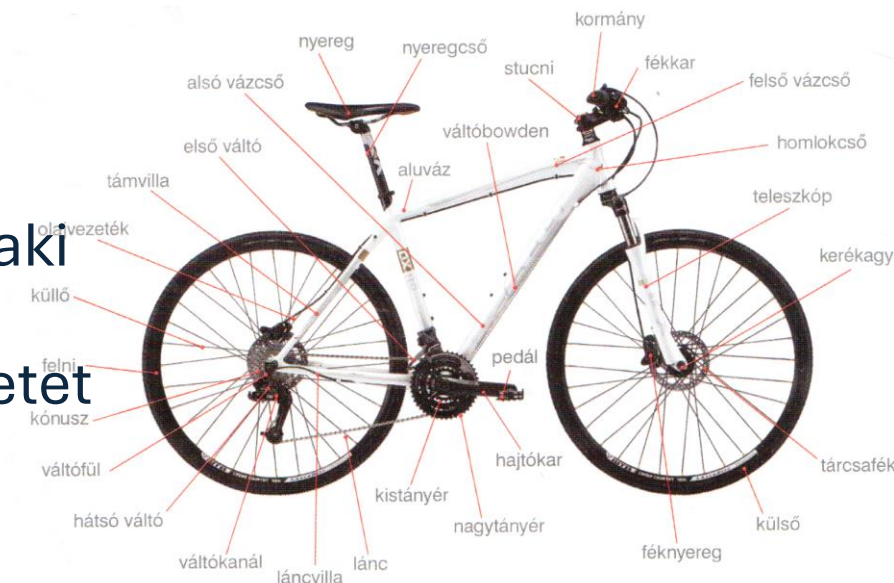
- generikus – fölöttes fogalom és az összes egyed felsorolása, pl.: **sakkfigura** = király, királynő, ló, futó, huszár, gyalog
- partitív – rész-egész viszony jelölése: **bogár** = a rovarok osztályába és az ízeltlábúak törzsébe tartozó állat

- **Ábra:** túlevelű (orvostudományok, műszaki és természettudományok)



- **Vegyes változatok: kerékpár** vagy

„**terhelt** = összefoglaló elnevezése annak a személynek, aki ellen a → büntetőeljárás folyik. (...), a → nyomozás során gyanúsított, a bírósági eljárásban vádlott, a → jogerős ítéletet követően elítélt” (Lamm–Peschka 1999:583).



2. Terminológiai alapfogalmak

2.4. A definíciók típusai: **gyakorlati példa**

Szerkesztés előtt:

Állattan (Zoology): Az állattan az állatok országának (Regnum Animale) vizsgálata, biológiai rész tudományterület, amely rendszertani csoportosításban foglalkozik az egyes fajok szervezeti (egyed alatti szerveződési-infraindividuális), egyedi (külső, viselkedési, területhasználati stb) és az egyed feletti (szupraindividuális) szerveződési szintjeinek vizsgálatával. Célja az egyes fajok szervezetének és közösségeinek működésének megismerése. Fontosabb szakterületei: állatrendszertan, állatszervezettan, állatélettan, etológia, állatföldrajz, állatökológia, alkalmazott zoológia.

Szerkesztés után:

Állattan (Zoology): biológiai rész tudományterület, ~~Az állattan~~ az állatok országának (Regnum Animale) vizsgálata, amely rendszertani csoportosításban foglalkozik az egyes fajok szervezeti (egyed alatti szerveződési-infraindividuális), egyedi (külső, viselkedési, területhasználati stb) és az egyed feletti (szupraindividuális) szerveződési szintjeinek vizsgálatával. Célja az egyes fajok szervezetének és közösségeinek működésének megismerése. Fontosabb szakterületei: állatrendszertan, állatszervezettan, állatélettan, etológia, állatföldrajz, állatökológia, alkalmazott zoológia.

felettes fogalom = 1. biológiai rész tudományterület, **egyedi jellemzők** = rendszertani csoportosításban foglalkozik...

2. Terminológiai alapfogalmak

2.4. A definíciók típusai: **gyakorlati példa**

Szerkesztés előtt:

Faj (Species): Egy adott faj egyedei származásuk szerint egységesek, formailag és szervezetileg egymáshoz hasonlóak. Az egyedek egymás között szaporodni képesek, utódjaik hasonlóak és termékenyek. A fajok egyedei állományokat, az állományok populációkat alkotnak. A faj a rendszertan alapegysége, és egyben a zoológiai vizsgálati területeinek (egyedfeletti szerveződés és szervezettan) elkülönítő alapegysége is.

Szerkesztés után:

Faj (Species): A faj a rendszertan alapegysége, és egyben a zoológiai vizsgálati területeinek (egyedfeletti szerveződés és szervezettan) elkülönítő alapegysége is. Egy adott faj egyedei származásuk szerint egységesek, formailag és szervezetileg egymáshoz hasonlóak. Az egyedek egymás között szaporodni képesek, utódjaik hasonlóak és termékenyek. A fajok egyedei állományokat, az állományok populációkat alkotnak.

felettes fogalom = 1. rendszertan, **egyedi jellemzők** = alapegysége, és egyben...

2. Terminológiai alapfogalmak

2.4. A definíciók típusai: **gyakorlati példa**

Szerkesztés előtt:

volier – francia eredetű szó, magyar megfelelője a röpde. Rendszerint olyan, oldalról és felülről is (drót)hálóval fedett területet jelent, ahol a szárnyas apróvad külső, nem fedett körülmények közepette történő tartása zajlik. Felhasználás és a benne tartott állomány kora szerint beszélhetünk középnevelő volierről, utónevelő volierről.

Szerkesztés után:

volier – Rendszerint olyan, oldalról és felülről is (drót)hálóval fedett területet jelent, ahol a szárnyas apróvad külső, nem fedett körülmények közepette történő tartása zajlik. Felhasználás és a benne tartott állomány kora szerint beszélhetünk középnevelő volierről, utónevelő volierről. Megjegyzés adatmezőbe: Francia eredetű szó, magyar megfelelője a röpde.

felettes fogalom = 1. terület, **egyedi jellemzők** = oldalról és felülről...

2. Terminológiai alapfogalmak

2.4. A definíciók típusai

Szemponatok:

tartalmi, formai

+ célközönség – közérthető

+ szerzői jog kérdések

- Ki legyen a definíció szerzője?
- Milyen forrásokat használjunk?

Általában:

- jogszabály;
- **ideálisan a szakértő ír definíciót és a definíció forrása;**
- egyéb forrás: egy vagy több, megbízható kontextus felhasználásával szerkeszthető definíció; adatmezőbe: szerkesztő neve + x forrás **nyomán** (nem az ötlet, hanem az egyedi megfogalmazás áll védelem alatt – magyarázó jellegű definíció)

2. Terminológiai alapfogalmak

2.5. A terminusalkotás

Szempontok:

- egyértelmű,
- transzparens,
- tömör,
- nyelvileg helyes (szokások, helyesírás, bővíthetőség),
- használatában konzisztens (egy tudományon, diszciplínán, szervezeten belül),
- felhasználói célcsoport igényeihez igazodjon (célnyelvi: nemzetközi jelleg - transzspiráció),
- negatív konnotációktól mentes (l. negatív érzelmi többlet, politikailag korrekt, nemi utalástól és mindenfajta diszkriminációtól mentes) – pl. légi utaskísérő

Nehézség: több szempont egyszerre?

Példa: *félautomata szalagfűrészgép* – transzparencia vs. tömörség

2. Terminológiai alapfogalmak

2.6. A terminusalkotás

Idegen nyelvi/másodlagos terminusalkotás (másik nyelvirány, de...)

❖ szókölcsönzés

- ☐ változtatás nélkül: ***rucola***
- ☐ változtatással, magyaros írásmóddal, ha az idegen szó meghonosodott jövevényszóként: ***rukkola***
- ☐ részleges átvétel: ***Covid-19 fertőzés***
- ☐ jelentés betoldása, magyarázó betoldás: ***rukkola saláta, ricotta sajt***

❖ tükörfordítás

- ☐ a korábbi német és magyar nyelv közötti túlzottan gyakori alkalmazása miatt negatív töltetet kapott DE: a megfeleltetéskor a fogalmi jegyek alapján indokolt esetben egy máig alkalmazható megoldás: ***jogerő***

❖ új terminus alkotása

- ☐ gondos nyelvtervezéssel, a célnyelvi normáknak megfelelően (nyelvújítás – szóképzés, pl. szóösszetétel: ***iskola+köteles, nyelv+ész***

❖ parafrázis

- ☐ körülírás: ***settimana bianca*** – hegyvidéken eltöltött egyhetes osztálykirándulás (nem: iskolai síszünet), ***Schullandwoche*** – vidéki egyhetes osztálykirándulás (nem: erdei iskola)

(Arntz–Picht–Mayer 2009, Klaudy 2018, Pusztai–Varga 2020)

2. Terminológiai alapfogalmak

2.6. Az ekvivalenciatípusok és ekvivalensek típusai

Terminusok megfeleltetése: Terminusokat első körben nem fordítunk:
Ekvivalens/hasonló **fogalmakat** jelölő terminusokat keresünk!



Fogalomalapú megközelítési mód

- a terminológiai szemléletmód központi és kiinduló kategóriája maga a fogalom.

Ekvivalencia = **fogalmi** egyenértékűség

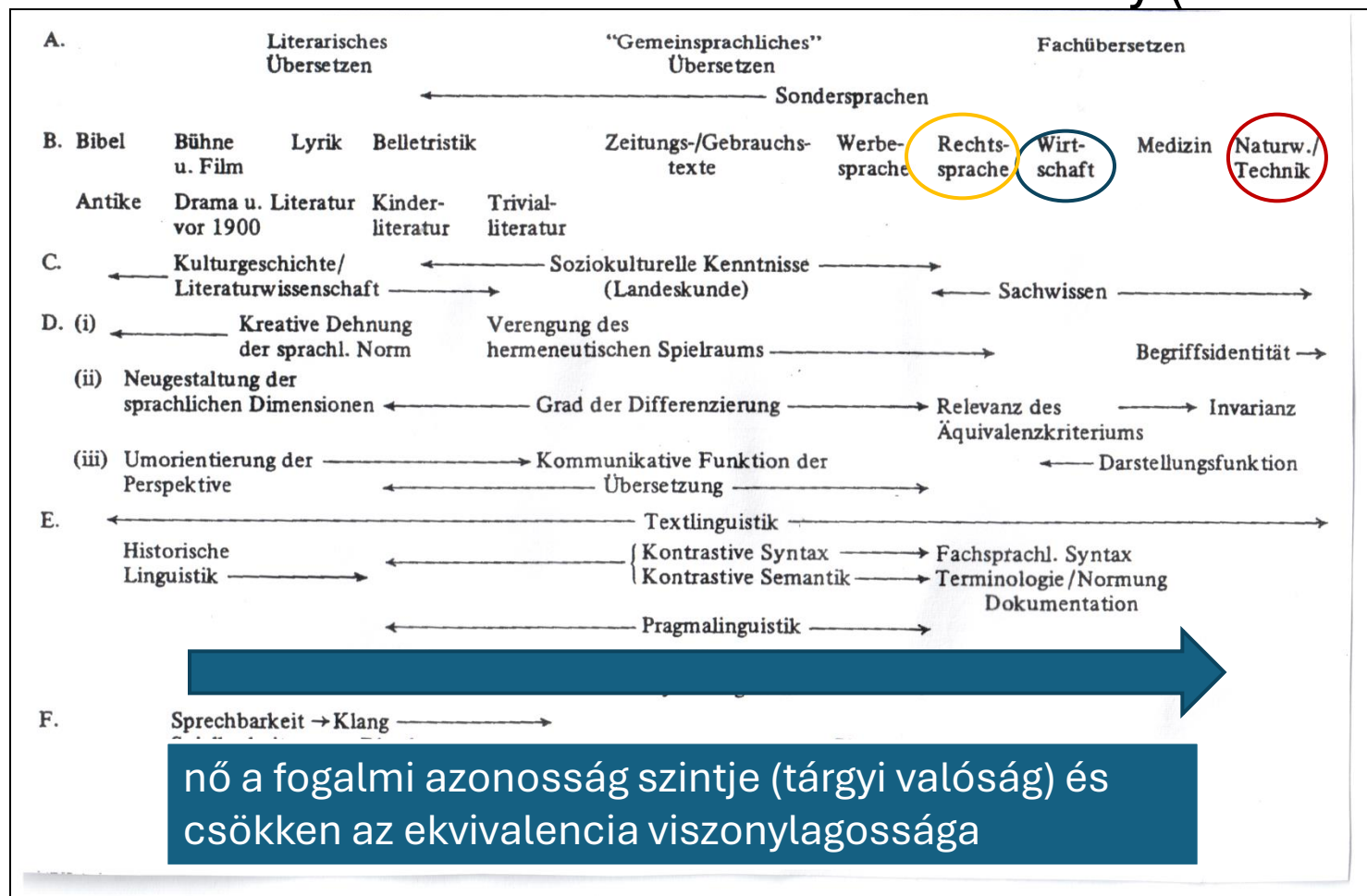
- Két terminus abban az esetben tekinthető ekvivalensnek, ha minden fogalmi jellemzőjük megegyezik, azaz fogalmi egyenértékűség állapítható meg

2. Terminológiai alapfogalmak

2.6. Az ekvivalenciatípusok és ekvivalensek típusai

Háromféle fő fordítástípus: irodalmi, köznyelvi, szaknyelvi
2 végpont: bibliafordítás és műszaki- és természettudományok

Snell-Hornby (1994: 16-20)



2. Terminológiai alapfogalmak

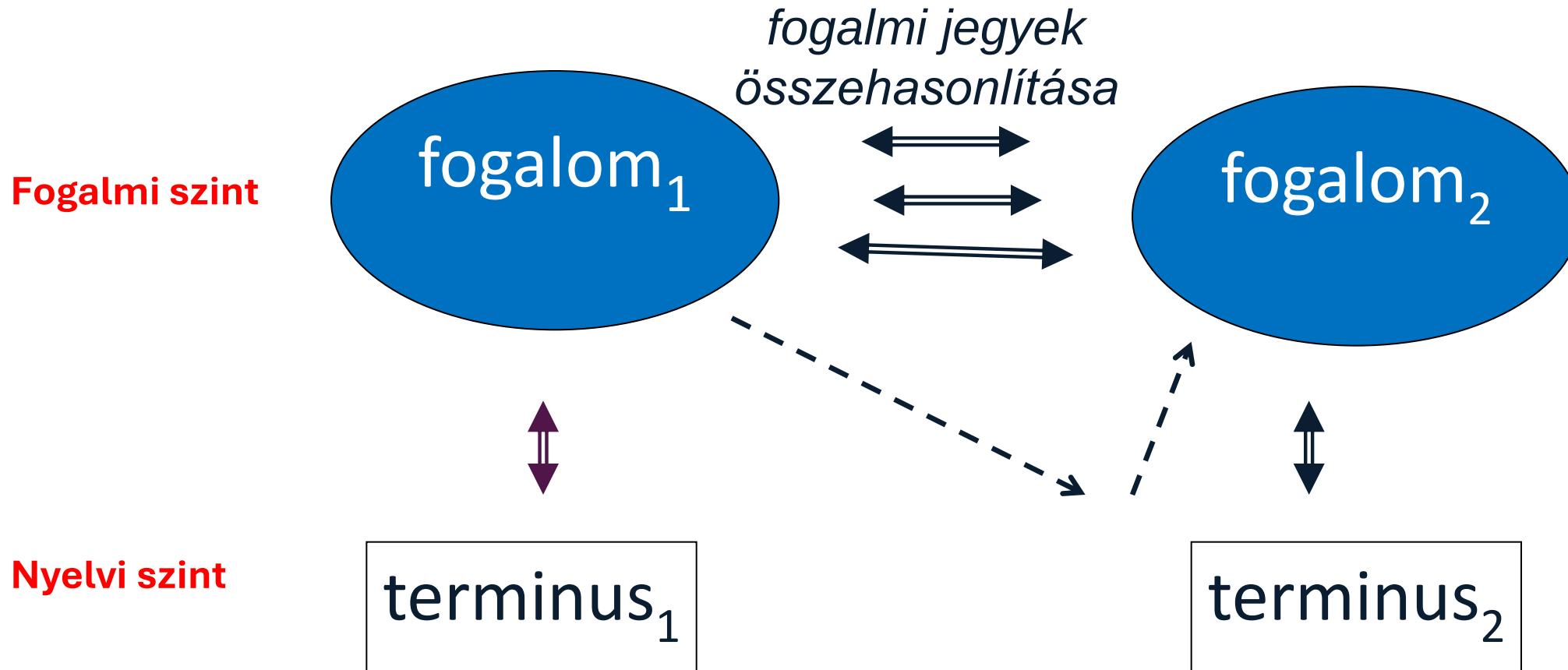
2.6. Az ekvivalenciatípusok és ekvivalensek típusai

A szakfordítás rendkívül tág tartalmú és szerteágazó, DE ált. 2 véglet:

- műszaki v. természettudományi szaknyelv és terminológia:
 - viszonylagos állandóság;
 - erős nemzetközi konvergencia (szabványok);
 - **+ tárgyi valóság:** kultúrához és nyelvközösséghez nem kötődő és a konkrét realitásban megjelenő;
- humán-társadalomtudományi szaknyelv és terminológia:
 - társadalmi-kulturális változások;
 - nemzeti hagyományok, lokális társadalmi–kulturális viszonyok közegében elszigetelt;
 - **absztrakt fogalmakban létező és országspecifikus jellemzők.**

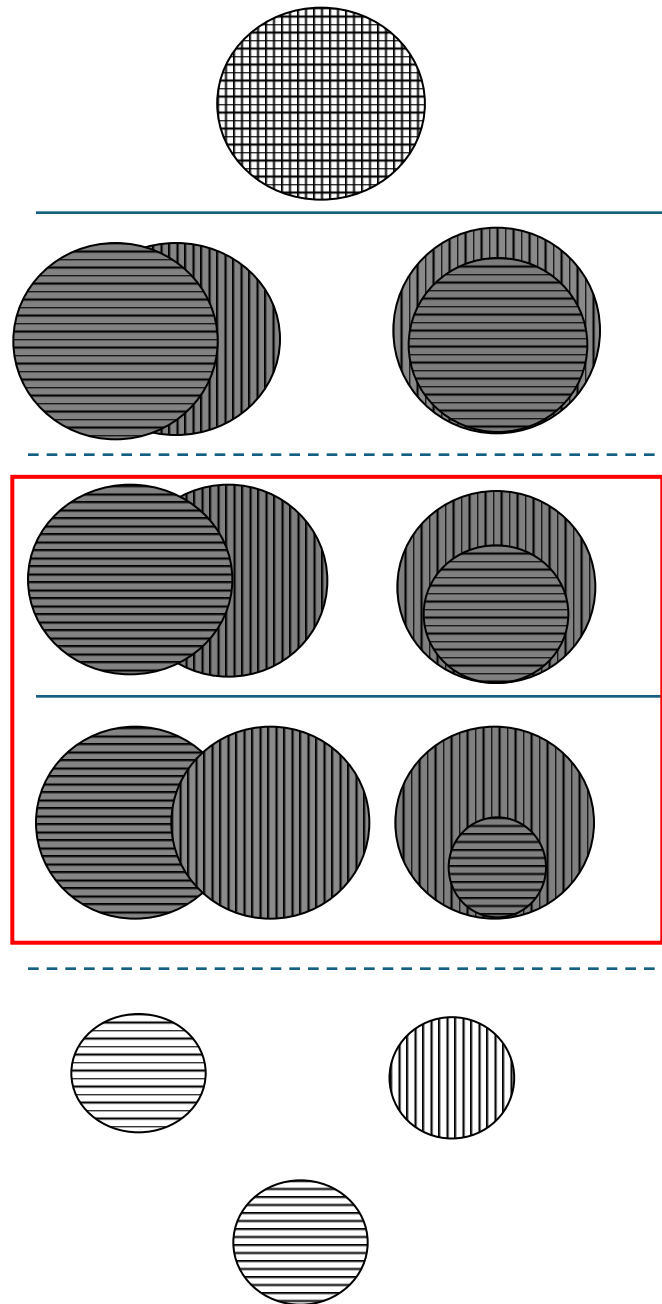
(Karcsay 1986, Arntz 2001)

A fogalmi összehasonlítás és eredményei



Ne maradjunk meg a nyelvi jelek szintjén:
balneológia – egyazon nyelven belül is fontos lehet.

EKVIVALENCIASZINTEK ÉS –ESETEK



Ekvivalencia típusa

Ekvivalens típusa

Ekvivalencia adatmező

I. Teljes ekvivalencia



terminus:terminus



teljes ekvivalencia

II. Részleges ekvivalencia



terminus: terminus
(funkcionális ekvivalens)



részleges ekvivalencia,
funkcionális ekvivalens
+ **magyarázat**
(eltérések)

Maturaball: érettségi bál =
terminusjavaslat/szalagavató =
funkcionális ekvivalens

**III. Ekvivalencia részleges vagy
teljes hiánya**



terminus:
terminus-
jelölt,
parafrázis



ekvivalencia hiánya,
terminusjelölt +
magyarázat

országspecifikus fogalmak, reália:
pl. Volksschule: népiskola =
terminusjavaslat/alsó tagozatos
általános iskola = parafrázis

Szerkesztési útmutató

1. Bevezető

2. A terminológiai szemléletmód, a terminológiai adatbázis és a terminológiamenedzsment fogalma

2.1. A terminológia

2.2. A terminológiai adatbázis és terminológiamenedzsment

2.3. A fogalmi összehasonlítás módszere: az ekvivalencia és az ekvivalensek típusai, az ekvivalencia adatmező

2.4. A terminológiai adatbázis felépítése

3. A terminológiai munkafolyamat lépései

4. Az adatmezőtípusok leírása

5. A szerkesztési szempontok

5.1. A szerkesztési alapelvek

5.2. A terminus

5.3. A terminusalkotás és módszerei

5.4. A szaknyelvi helyesírási kérdések

5.5. A definíció és definíciós kontextus szerkesztése

5.6. A doménrendszer

5.7. A validálás

5.8. Az adatok karbantartása

6. A terminológus feladatai

7. Megbeszélések tartása (projektmegbeszélés, terminológiai munkacsoport)

8. A források kezelése és a hivatkozási útmutató

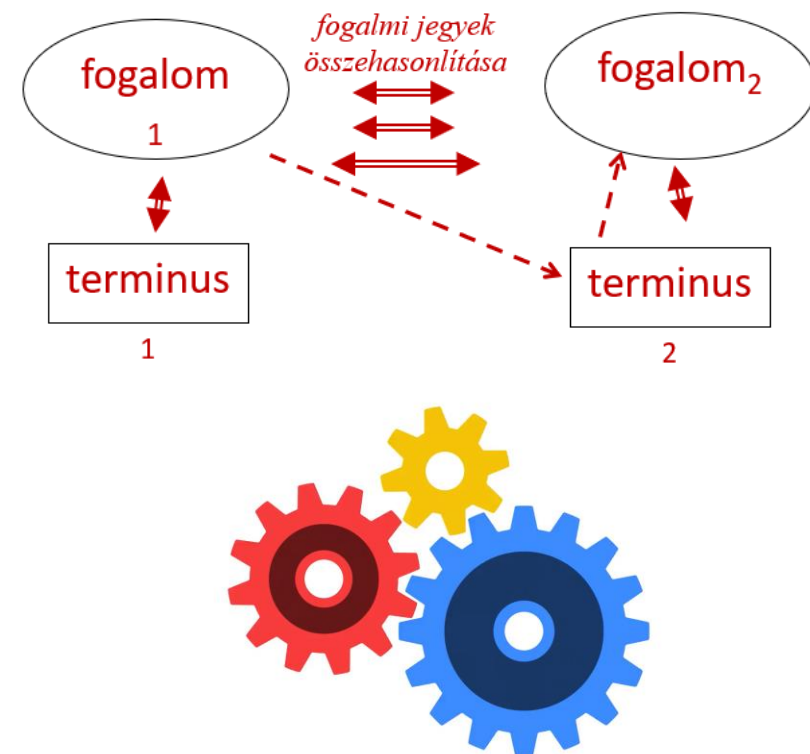
9. A szerzői jogi kérdésekről

10. A disszeminációról

11. A Google Drive táblázatos és a Google Classroom használatáról

12. Irodalom és ajánlott olvasmányok

1. számú melléklet – emlékeztető nyomtatványa



3. A munkatáblázatok adatmezőtípusainak áttekintése

Magyar terminus = kiindulási nyelv	Témakör - erdészettudományon belüli kategória	Definíció magyar nyelven - a fogalom leírása; a klasszikus terminológiai definíció felépítése: felettes fogalom megadása és a megkülönböztető fogalmi jegyek felsorolása; nem tartalmazza szövegében a terminust, csak annak meghatározását; szakértő által készített definíció - kérjük a definíciót alkotó szakértő nevének feltüntetését;	Angol ekvivalens (brit angol?)	Német ekvivalens (Ausztriában vagy Németországban használt terminusok?)	Német ekvivalens neme (m/f/n)	Román ekvivalens	Székely ekvivalens	Kapcsolódó terminus magyar vagy idegen nyelven	Reláció típusa - magyarázat a terminus és a kapcsolódó terminus közt fennálló kapcsolatról, amely lehet: rövidítés, szinonima, hierachikus viszony megadása: gyűjtőfogalom/felettes fogalom, alá- vagy mellérendelt fogalom, archaikus változat	Szerkesztő - szerkesztő neve/definíció és szerkesztő neve/ nyelvi ekvivalens	Validáló személye - szakmai lektor	Megjegyzés - egyéb, máshová nem illő információk, pl. országkód (UK, US, D, A), a magyar terminus és az idegen nyelvi terminusok közti fogalmi különbségek leírása (fogalmi egyenértékűség = ekvivalencia), egyéb nyelvhasználati információk, érdekességek; mely terminusok használata ajánlott vagy tiltott	Utolsó szerkesztés időpontja
---------------------------------------	---	---	-----------------------------------	---	-------------------------------------	---------------------	-----------------------	---	--	--	---------------------------------------	---	------------------------------------

Mintatáblázat – utószerkesztés (alapstruktúra – ISO, szakirodalom, bevált módszerek, minták - rugalmasság)

Kiindulási nyelv = magyar – 300 magyar terminus + EN, DE, RO és székely ekvivalensek

Terminusok: határterületek terminusai (a botanika, zoológia, geológia, talajtan és kémia köréből)

Doménrendszer: természettudományok – agrártudományok – erdészet és faipar – 3:

erdészettudomány/faanyagtudomány/vadbiológiai-vadgazdálkodási tudományok – további alterületek (aldomén 4)

Definíciók - megbízhatóság és szerzői jogi kérdések: ideálisan a szakértő alkot definíciót, nem kell írott forrás, forrás = szakértő neve

Kapcsolódó terminus és a reláció típusa: magyarázat a terminus és a kapcsolódó terminus közt fennálló kapcsolatról: rövidítés, szinonima, hierarchikus viszony megadása: gyűjtőfogalom/felettes fogalom, alá- vagy mellérendelt fogalom; archaikus változat;

Megjegyzés adatmező: idegen nyelvi **ekvivalensek** kidolgozása **ekvivalencia adatmező nélkül** és a megjegyzés alatt a különbségek jelölése - előfordulhatnak értelmezési/fogalmi eltérések magyar nyelven és nemzetközi szinten (l. német nyelven csak gyűjtőfogalom, míg magyar nyelven csak fajfogalom létezik, fontos: ekvivalens kiválasztásakor a **megfelelő munkamódszer alkalmazása**, akkor is, ha nincs idegen nyelvű definíció rögzítve a táblázatban)

Belső linkek (utalási rendszer): ^erdészeti tájcsoporthat + **gráfok + ábrák**

Disszemináció: elektronikus megjelentetés az egyetemi honlapon és papíralapú kiadvány

Szoftver

Projektcélok, szoftverigények

megfogalmazása és a piac felmérése (pl. tekom):

- nyelv- és terminológiastratégiai célok támogatása
- nagy adatmennyiségek stabil és biztonságos kezelése: Excel-fájlok import és export funkció, adatmezők szabad megválasztása,
- felhasználóbarát (külső és belső)
- plusz elemek: linkek, fogalmi háló, AI, Workflow
- megvétel, saját szerver, jövő: webalapú felület része



Interverbum Technology svéd cég
(interverbumtech.com/about/)

TermWebPublish szoftvere:

tíz szerkesztő/terminológus,
nyilvánosság/weblap része; rugalmasan
alakítható felület, igényre szabható, nagy
adatmennyiség kezelésére képes

Cég: 1999 óta sikeresen működik (min. 25 év
tapasztalat), számos állami finanszírozású
szervezettel is kapcsolatban állnak (ref. Svéd
Szabványügyi Hivatal)

Köszönöm a megtisztelő figyelmet!

tamas.dora.maria@nytud.hun-ren.hu

